

Раїса Сахно

Спомини про Володимира Левицького

Осінь 1949 р. для мене, учениці Львівської середньої школи № 63, залишилася в пам'яті як пора тяжких випробувань: у школі – примусовий вступ у комсомол, пропала моя мама Ірина, а вночі, на свято Чесного Хреста, вдерлися в помешкання кагебісти, перевернули усе вверх дном і арештували мою 62-річну бабусю Дарію, доньку священника Антона Бачинського. Рік перед тим, через тяжкі життєві обставини відібрав собі життя мій дідусь Баб'юк Михайло, адвокат*. Тато Ярослав ще влітку 1944 р. емігрував до Німеччини**.

Залишилася я без рідних і даху над головою. Кагебіст по-радив звернутися за допомогою до кузини моєї бабусі Софії Левицької – дружини професора математики Львівського університету Володимира Левицького. Так я опинилася в помешканні мого опікуна, на вул. Поліграфічній у Львові, яке Левицькі отримали взамін зруйнованого бомбою в 1944 р., ще за німців, помешкання в будинку по вул. Театинський, 3 (тепер – вул. Кривоноса). Той будинок був навпроти військової частини, тож бомба пролетіла й потрапила в житловий будинок. Старий флігель, де панство мало кухню на другому*** поверсі, ще зберігся. Подвір'я там було терасоване, бо було одразу при горі на Високий замок. В. Левицький гуляв тими терасами, під час війни вигулюючи на шнурочку (аби не вкрали) єдину курку, яка допомагала їм тоді виживати.

Помешкання на Поліграфічній (нині це будинок за адресою: вул. Романчука, 18, бічна вул. Зеленої) було на першому

* Походив зі Старих Кут біля Коломиї, пропрацював у Рогатині 35 років. Юридичну освіту здобув у Відні, володів десятима мовами.

** Тато був лікарем в Перемишлянах, а також головою повітового «Соколу». Його ім'я занесено на стелу біля податкової на Стрийській вулиці у Львові як голови «Соколу» в Перемишлянському повіті. Зв'язок з батьком відновився лише в 1956 р. Відтоді й до своєї смерті 1964 р. він регулярно писав та підтримував мене матеріально.

*** Третьому за нинішнім рахунком.

поверсі (за довоєнним численням) з гарним округлим балконом на фасаді. Воно займало весь поверх, було велике, на чотири просторі кімнати. Пригадую собі гарну стару горіхову шафу, охайний кабінет професора. Проте помешкання назагал було майже неумебльоване, бо все майно залишилося під руїнами. Найбільше професор шкодував за страченою бібліотекою, яку вважав унікальною: його товариші-науковці, що змушені були втікати на Захід перед приходом більшовиків, залишили Володимиру Левицькому найцінніші раритети. Цілими днями, під дощем і снігом, професор вишукував у розвалинах книги, перестудився і тяжко захворів. Чудом вижив і про втрачену бібліотеку згадував з болем в серці до кінця життя.

На той час це була людина старшого віку з овальним обличчям, високим чолом і зосередженим поглядом. Лице його випромінювало розум і доброту. Характер мав спокійний, урівноважений, всім своїм виглядом і поведінкою підтверджував своє шляхетне походження.

З першого дня мого проживання у Левицьких я була оточена турботою мого опікуна. Мій добродій допомагав мені в навчанні, співчував у переживаннях за долю ув'язнених мамі і бабусі, допомагав збирати для них передачі. Підтримував мене матеріально, умів розрадити, зарядити оптимізмом.

Володимир Левицький прожив нелегке життя. Часто згадував, що не зазнав материнського тепла – мама померла, коли малому Володимиру було 4 роки, а батько, суддя, був надзвичайно строгий. Згадував своїх трьох братів і з болем говорив у старшому віці, «що з великої родини лише дехто й він залишилися українцями, а інші спольщилися».

У перші роки перебування В. Левицького у Львові, ще коли він навчався в університеті, їх з братом Романом виховувала тут рідна сестра тата, Марія Левицька*. Жили вони тоді в помешканні, яке було всередині, в подвір'ї, в будинку на розі теперішніх вулиць Драгоманова і Глібова (можливо це

* Марія Левицька похована 1923 р. на Личаківському цвинтарі, поле 14.

Р. Сахно та В. Левицький. 1954. Збірка автора.

вул. Драгоманова, 26). Через багато років син Романа, Богдан, помер через холеру, перебуваючи в Січових Стрільцях.

Володимир Левицький був великим патріотом України і до глибини душі ненавидів її поневолювачів. Він з теплою і вдячністю згадував родину Шухевичів у Золочеві, яка в ранньому дитинстві привила йому любов до рідного краю і свого народу. Як він жалів, що в Тернополі поляки закрили єдину українську гімназію й учителі залишилися без роботи! Він боровся за український університет у Львові за Австрії, вважаючи, що «український університет в австрійській Україні – це для Східної України був би промінчик світла серед темряви, яка навалилася на російську Україну».

При Польщі, в 20-х роках, професор викладав в таємному Українському університеті у Львові і був за це переслідуваний польською владою. В 30-х роках ХХ ст. відмовився від членства у Всеукраїнській (радянській) академії наук на знак протесту проти голодомору на Україні й масового терору.

Професор згадував, що завжди був першим учеником у школі і найкращим студентом в університеті, показав мені свій докторський диплом великого формату на пергаменті з гербовою печаткою. «Сам цісар на білому коні вручав його мені», – з гордістю згадував В. Левицький. Цей диплом, разом з бібліотекою, після смерті Володимира Левицького в 1956 р. було передано мною в музей університету ім. Івана Франка.

Володимир Левицький любив Львів. Згадував, як під час його першого приїзду з Тернополя Львів вразив його своєю красою і кінним трамваєм. Часто відвідував Стрийський парк, ботанічний сад, Високий замок, прекрасно знав історичні місця і пригороди міста. Брав мене на спільні прогулянки і розказував про цікаві місця і події. Наприклад, показав мені один зі старих корпусів Політехніки, в якому була за Польщі жіноча тюрма. Над нею завжди висів білий прапор, що означало, що в тюрмі немає ув'язнених жінок (тепер таке явище здається неймовірним!). На вул. Валовій показував мені будинок жидівської жіночої гімназії, де він викладав математику, згадував з теплотою своїх талановитих і інтелігентних учениць. Збереглися в архіві Володимира Левицького фотографії трьох сестер Йогансон зі словами подяки і пошани високошановному професору.

Під час проживання у Левицьких я відчувала пригніченість мого добродія під впливом сумних реалій поневоленого краю. Він завжди мріяв про незалежну Україну і вірив, що Україна здобуде волю.

Після закінчення технікуму я була направлена на роботу в Сибір, Красноярський край. Це причинило моєму добродію прикрі переживання. Він вишукував способи, як мені допомогти і через свого колишнього студента допоміг мені отримати роботу у Львові, чому дуже радів. На той час, після смерті Сталіна, повернулися зі сталінського Гулагу мої мама та бабуся, і наш добродій як міг допомагав їм.

Володимир Левицький був глибоко віруючою людиною. Непорушними для нього були християнська мораль та хри-

стіянська віра. Вірив у Вищий Маєстат і обіцяв опікуватися мною після своєї смерті. Скільки ж разів Він з небес допомагав мені в трудних хвилинах життя! Не зустрічала я більше в своєму житті такої чистої душею і помислами, шляхетної людини, якою був професор Володимир Левицький. Подяку йому і пам'ять про свого опікуна і добродія я зберегла на все життя.

* * *

Дещо про мою родину та відношення до сім'ї Володимира Левицького. Частина родоводу Дольницьких-Лучаківських показана в наведеній таблиці. Є книга «Літопис роду Дольницьких»,* де йдеться про цю частину моєї родини по мамі. Коротка інформація про родину є також у перевиданні книги Леонтини Лучаківської, яка була рідною сестрою матері

* Дольницький О. Літопис роду Дольницьких. Документи, матеріали, спогади: генеалогічне дослідження. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. 658 с.

Дольницька Юлія з Дудкевичів (1796–1858), замужем за Іоаном Дольницьким (1791–1856)			
Лучаківська Антоніна (1821–1896), замужем за о.Дмитром Лучаківським (1814–1885), парохом с.Довжанка			
Лучаківський Володимир (1838–1903), доктор права, адвокат, письменник, міський голова Тернополя в 1896–1903. Одружений з Амалією Громницькою	Окуневська Кароліна (1844–1870), замужем за о.Атанасом Окуневським, доктором медицини	Левицька Людвіга (1840–1923), замужем за о.Ларієм Левицьким, парохом с.Плотича	Бачинська Емілія (1850–1933), замужем за о.Антіном Бачинським (1847–1911), парохом с.Кліцко
Тадей (1873–1947)	Морачевська Софія (1865–1926), перша жінка-доктор медицини в Австрії, замужем за професором Вацлавом Морачевським (1867–1950)	Левицька Софія (1875–1958), замужем за професором Володимиром Левицьким (1872–1956)	Дарія Бабюк (1888–1971), голова Союзу Українок в Рогатині, замужем за адвокатом Михайлом Баб'юком (1875–1948)
	Ева (1898)	Юрій (1896–1935)	Ірина Евстахія Сахно (1909–1995), учителька, голова Союзу Українок в Перемишлянах, замужем за лікарем Ярославом Сахно (1904–1964)
	Софія Темницька-Морачевська (1928–2002)	Адам	Паїса Сахно (1935), замужем за професором Львівської політехніки Володимиром Повідайлом (1926–2012)

Дарія Баб'юк-Бачинська (дворідна сестра Софії Левицької та бабця авторки) з донькою Евстахією-Іриною та сином Романом. 1922. Збірка автора.

Софії Левицької.*

Софія Левицька була двоюрідною сестрою моєї бабці, Дарії Баб'юк з Бачинських. Софія і Володимир Левицькі були родичами. Власне вони мали спільних прадіда Григорія Левицького і прабабцю Доміцелю з Бродовичів. Один зі синів Григорія і Доміцелі на ім'я також Григорій мав сина Іларія Левицького (він є у таблиці), а той доньку Софію. Інший син Степан мав сина Йосифа й внука від нього Володимира.

* Лучаківська Л. Домашня кухня. Як варити і печи. Укладач Маріанна Мовна. Київ: Богуславкнига, 2017. 192 с. В книзі є передмова М.Мовної (Повернення забутого кулінарного світу Леонтини Лучаківської, с.4-6) з генеалогічними уточненнями та нарис В.Мороза (З роду Лучаківських: Леонтина та її рідні, с.152-165). Леонтина – наймолодша донька Антоніни та Дмитра Лучаківських.

В. Левицький (стоїть перший праворуч), далі В. Морачевський (третій), В. Стефаник, Ю. Морачевський, перед ним його дружина. Син В. Стефаника Семен сидить в першому ряду праворуч. Дружина В. Левицького Софія сидить у другому ряду друга праворуч. 6 липня 1930. Збірка Львівського музею Івана Франка.

Існують світлини, де Володимир і Софія Левицькі є з родиною Морачевських (вони є в таблиці) і Стефаниками. Власне, подружжя Морачевських підтримувало приязні стосунки з Василем Стефаником. Він писав про Софію Морачевську, як про «пані, що навчила мене любити Русів і правду в собі»*.

Дмитро Лучаківський (1814–1885) був товаришем Маркіяна Шашкевича по Духовній семінарії, він часто гостив у Дольницьких. Про чоловіка моєї бабці пригадую нотатку Іва-

* Стефаник В. Серце // Громадський Голос. 1927. 22 січня.

на Геля у його книзі «Історія сіл Кліцка і Якимчиць»: «Антін Бачинський – воістину визначний громадський і церковний діяч Комарнівщини, Рудеччини і Самбірщини. Заклав фундаментальну основу освітньої, суспільної і політичної праці, подвижницьки працюючи на ниві духовного життя як в цих селах, так і в цілій Галичині. Він навчив людей шанувати освіту й подвижницьку працю в ім'я свого народу, бути порядним, мужнім і шляхетним, самовіддано любити Бога».

Львів, січень 2017 р.